



**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 28 października 2009 r.

**Pani
Anna Trepka
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Katowicach**

LKA-410-24-08/2009
P/09/092

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach (zwanym dalej „MOPS” lub „Ośrodkiem”), w zakresie kierowania osób do domów pomocy społecznej oraz finansowania ich pobytu przez Gminę Katowice w okresie 2007 – 2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 23 września 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Ośrodka w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. Ośrodek prawidłowo realizował zadania własne Gminy wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej*², z zakresu udzielania pomocy osobom starszym,

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”

² Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728 ze zm.

chorym lub niepełnosprawnym, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Osobom tym umożliwiono korzystanie z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania lub w dziennych i całodobowych domach pomocy społecznej (w miarę wolnych miejsc jakimi te placówki dysponowały) oraz przez organizację mieszkań chronionych. O możliwości korzystania z ww. usług, mieszkań Gminy informowano w toku indywidualnych spotkań z osobami zainteresowanymi i w czasie spotkań organizowanych dla osób starszych oraz poprzez rozprowadzanie ulotek na temat form udzielania pomocy, a także przez zamieszczanie informacji na internetowej stronie BIP Ośrodka. W informacjach zamieszczonych w BIP podano m.in. szczegółowe procedury ubiegania się o świadczenia i zasady odpłatności oraz wzory dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku.

2. NIK pozytywnie ocenia rozpatrywanie spraw związanych z kierowaniem osób do domów pomocy społecznej (zwanym dalej „DPS”) oraz przyznawania usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania podopiecznych. Świadczenia w ww. zakresie przyznawano w drodze decyzji administracyjnych. Decyzje te były zgodne z wymogami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*³.

W latach 2007-2009 (I półrocze) o skierowanie do DPS zwróciło się łącznie 921 osób, z tego skierowanych zostało 499 (do dwóch DPS w Katowicach 278 i na terenie innych powiatów 221 osób). Analiza dokumentacji dotyczącej 30 spraw wykazała, że wydanie decyzji o skierowaniu do DPS każdorazowo poprzedzono przeprowadzeniem rodzinnego wywiadu środowiskowego, zgodnie z wymogami art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

Stosownie do postanowień art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, do DPS skierowano osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku lub choroby i nie mogące samodzielnie funkcjonować. Podstawą wydania ww. decyzji były wnioski, które spełniały warunki określone w § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 r. *w sprawie domów pomocy społecznej*⁴.

Wysokość naliczonych opłat za pobyt w DPS ustalono zgodnie z art. 61 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. Pensjonariusz pokrywał koszty w wysokości do 70 % własnego dochodu, natomiast różnicę pomiędzy faktycznym kosztem utrzymania a wpłatą pensjonariusza pokrywała rodzina. W przypadku osób samotnych lub w przypadku gdy

³ Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 217, poz. 1837

dochód rodziny nie przekraczał kryterium dochodowego, różnicę pokrywało Miasto ze środków własnych.

Realizację usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych zlecono organizacjom pozarządowym oraz instytucjom prowadzącym działalność w zakresie pomocy społecznej. W okresie objętym kontrolą umowy zawarto z 5 podmiotami, które wyłoniono, zgodnie z art. 25 ustawy o pomocy społecznej, w drodze konkursu ofert lub w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁵. Należność za wykonane usługi wypłacano według stawek określonych w umowach. W latach 2006 – 2009 (I półrocze) z ww. usług skorzystało 4 554 podopiecznych Ośrodka, a łączny ich koszt wynosił 7 497 tys. zł.

Decyzje o częściowym lub całkowitym zwolnieniu z opłat za usługi opiekuńcze wydawano na podstawie uchwały Rady Miasta *w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania*⁶, stosownie do postanowień art. 50 ust. 6 ustawy o pomocy społecznej.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. *w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych*⁷, opłatę za usługi opiekuńcze należy uiścić w terminie do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym usługi wykonano, natomiast w uchwale Rady Miasta termin ten skrócono do 10 dnia miesiąca.

3. Pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku spełniali warunki określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej, a stan ich zatrudnienia, w okresie objętym kontrolą, był zgodny z wymogami art. 110 ust. 11 ww. ustawy. Ustalenia kontroli dotyczące 10 pracowników (z 39 ogółem zatrudnionych w 10 punktach terenowych) wykazały, że posiadali oni rozeznanie w zakresie pomocy społecznej na terenie swojego działania, w tym zapotrzebowania na usługi opiekuńcze wykonywane w miejscu zamieszkania podopiecznych jak i zapewnienia całodobowej opieki poprzez skierowanie do DPS. Według ich informacji, w najbliższym czasie do objęcia opieką w DPS będzie się kwalifikowało 22 mieszkańców Gminy, a 43 będzie wymagało usług opiekuńczych.

⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.

⁶ Uchwała nr LXI/1403/06 z dnia 26 czerwca 2006 r.

⁷ Dz. U. nr 189, poz. 1598

4. Opracowana, przy udziale Ośrodka, „*Miejska strategia rozwiązywania problemów społecznych*” (dalej zwana „Strategią”) spełniała wymagania art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej. Przedstawiono w niej m.in. założenia systemu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. System ten obejmował zapewnienie opieki ww. osobom w miejscu zamieszkania oraz w środowisku lokalnym, przez świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, w dziennych i rodzinnych domach pomocy oraz w mieszkaniach chronionych. Natomiast osoby, które wymagają opieki całodobowej, zależnie od stanu zdrowia, kieruje się do zakładów opiekuńczo-leczniczych i DPS.

Dla realizacji celów przyjętych w Strategii na terenie Gminy wdrożono realizację programów lokalnych, skierowanych do osób starszych (n. p. „*Słonecznik – wolontariat na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych*”, „*Siedemdziesiąt plus*”, „*Mój dom - moją przystanią*”). W Strategii nie określono natomiast sposobu pomiaru oceniania realizacji przyjętych zadań, częstotliwości dokonywania oceny oraz osób lub instytucji odpowiedzialnych za zbieranie informacji w tym zakresie.

5. Zdaniem NIK, Dyrektor Ośrodka nie w pełni wywiązywała się z obowiązków określonych w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej. Radzie Miasta składano corocznie sprawozdania z działalności MOPS, natomiast nie przedstawiano potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Nie sporządzano również bilansu potrzeb, o którym mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej. Jedynie Komisji Spraw Obywatelskich i Społecznych, w sposób ogólnikowy, przedstawiono na posiedzeniach w dniach 22 lipca 2008 r. i 21 lipca 2009 r. prognozy potrzeb na lata 2009 - 2010. W informacjach przedstawionych przez Dyrektora Ośrodka podano m.in., że „*Wzrosło zapotrzebowanie na zapewnienie opieki w całodobowej placówce osobom z upośledzeniem umysłowym (...) planuje się utworzenie nowego mieszkania chronionego. (...). Obserwuje się wzrost liczby osób wymagających usług opiekuńczych a także wzrost liczby godzin świadczonych usług. (...) W celu zabezpieczenia opieki osobom, które nie mogą funkcjonować w środowisku przy wsparciu usługowym planowane jest zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniu chronionym...*” Cytowane informacje nie mogą być uznane za wypełnianie obowiązku informowania Rady Miasta o potrzebach społecznych mieszkańców oraz o sposobie ich zaspokajania.
6. W ramach sprawowanego nadzoru Ośrodek przeprowadził po dwie kontrole planowe w każdym z dwóch DPS znajdujących się na terenie Katowic. W wyniku przeprowadzonych kontroli, dyrektorów DPS zobowiązano m.in. do ustalenia terminu

rozliczania się ze środków pobranych na zakupy dla mieszkańców DPS, dokumentowania wszystkich potrąceń ze świadczeń pensjonariuszy i wdrożenia procedur obowiązujących przy opracowywaniu indywidualnych planów wsparcia. Wykonanie zaleceń pokontrolnych sprawdzono w toku kontroli sprawdzających. Wymienione powyżej kontrole oraz dwie kontrole doraźne przeprowadzono w okresie 2007 – 2009 (I półrocze).

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- **przedkładanie corocznie Radzie Miasta potrzeb w zakresie pomocy społecznej oraz sporządzenie bilansu potrzeb Miasta w ww. zakresie.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku lub przyczyn nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.